

Vakgericht verschil in de interculturele context

Opdracht 3

Intercultureel leren

Lucia Everts

Feb 2020 – Jun 2020

UP4S Uganda

Martin Kaddu, kadducox@gmail.com

Bas Schutte, b.schutte@windesheim.nl

Inhoudsopgave

3.A IN GESPREK OVER CULTUUR	3
3.B OBSERVEREN VAN EEN CULTURELE ACTIVITEIT.	6
ST MARY'S MATERNITY AND NURSING HOME – BUKOMANSIMBI	6
HEALTH WORKSHOP - BUKOMANSIMBI	7
VOETBALWEDSTRIJD - MASAKA MUNICIPALITY	8
3.C INTERCULTURELE COMMUNICATIE	10
BIBLIOGRAFIE	12

3.A In gesprek over cultuur

In Uganda heerst er grotendeels, in tegenstelling tot Nederland, de wij-cultuur. Dit is een van de punten die ons het meest is opgevallen tijdens onze stageperiode. Familie en vrienden zijn erg belangrijk. De Ugandezen zijn erg zorgzaam, behulpzaam en het groepsbelang is belangrijk. Iedereen helpt elkaar en neemt het voor elkaar op. Azghari (2007) verklaart dit ook in zijn boek: "Collectivistische samenlevingen hechten aan het groepsbelang, op elkaar kunnen vertrouwen, een gevoel van bij elkaar horen en verantwoordelijkheid voor elkaar binnen die groep." (P. 42). "Nederland is individu-georiënteerd. Individuele onafhankelijkheid is een hoog goed in Nederland. In individualistische culturen onderscheid je jezelf met persoonlijke prestaties en successen - je eigen naam, wat je studeert of wat je beroep is - en ben je bezig met je eigen welzijn en dat van je directe gezinsleden. Daar ben je meer mee bezig dan met de grotere groep mensen om je heen."

Martin Kinene, de directeur van de basisschool, zorgt bijvoorbeeld voor de kinderen van zijn broer. Zijn broer is namelijk overleden. Bij Hotel Hollandia is ook duidelijk te zien dat er echt sprake is van een wij-cultuur. Iedereen zorgde voor Naomi, de dochter van Kiyemba. Toen Naomi ziek was en even naar het ziekenhuis moest, ging Babs mee. Babs is helemaal niet de moeder van Naomi. Wij vinden het erg goed om te zien dat iedereen zorgdraagt voor elkaar. Wanneer we kijken naar de levensgebieden die door Boumans (2012) zijn beschreven, past dit culturele verschil binnen het zorggebied.

Toen wij een rondje liepen door Bukomansimbi mochten we even binnenkijken bij een huis van een local. Deze persoon kenden we niet. Iedereen is erg gastvrij en open. Door deze culturele wandeling hebben wij inzicht gekregen in de woon- en leefomgeving van de Ugandezen. Dit is ook een van de levensgebieden die beschreven wordt door Boumans (2012). In de woon- en leefomgeving is ook te zien dat huishoudens vaak hun eigen vee hebben. Het vee zit vaak aan een touw vastgebonden in de buurt van het huis. Het komt echter vaak voor dat het vee langs en/of op de weg staat. Dit is wel erg gevaarlijk vanwege het langsrijdende verkeer. De voorrangsregels in Uganda zijn ook anders in vergelijking met Nederland. In Uganda hebben de grote voertuigen voorrang op de kleinere voertuigen. Een vrachtauto heeft altijd voorrang ten opzichte van een auto. Een auto heeft altijd voorrang ten opzichte van een boda-boda. Daarentegen rijden de boda-boda's wel overal tussendoor. Hierbij ontwijken zij vaak alle gaten welke in de wegen zitten. De wegen van Afrika staan namelijk bekend als de 'African massage roads'. De wegen zitten vol gaten en hobbels. Dit zorgt voor een massage, vandaar de naam. De Ugandeze wegen zijn erg gevaarlijk. Mensen rijden er erg hard en er is geen voetpad langs de weg. Hierdoor loopt de plaatselijke bevolking langs/op de weg. Wat daarnaast erg opvallend is, is dat alle chauffeurs mannen zijn. Wij hebben nog geen enkele vrouw als chauffeur te zien. In Nederland maakt het niet uit of er een man of vrouw achter het stuur zit. Wel zien we in Uganda dat vaak de vrouwen achterop de boda-boda's zitten. Zij

halen vaak de boodschappen op deze manier. Het doen van boodschappen doen zij veelal op de lokale markt. De markt staat er elke dag en is krap opgezet. Op de markt wordt er van alles verkocht. Het is niet een groente en vleesmarkt zoals in Nederland. Het verschilt hier van kleding tot vis tot groente en van pannen tot manden en huishoudartikelen.

De Ugandese begroeting is anders ten opzichte van de Nederlandse begroeting. In Uganda is het namelijk erg belangrijk dat je iedereen vraagt hoe het gaat. Daarbij geef je dan vaak een bijzondere handdruk. Het wordt als onbeleefd beschouwd als je niet vraagt hoe het met iemand gaat en geen bijzondere handdruk geeft.

Wanneer iemand pijn heeft of valt, verontschuldigen Ugandezen zich: "I'm sorry!" Waar dit in Uganda een gewoonte is, is dit in Nederland bijna niet te zien. Dit culturele verschil is volgens Azghari (2007) te verklaren doordat in de Ugandese passieve cultuur empathie in de eerste aanleg beter ontwikkeld is dan in de Nederlandse actieve cultuur. Dit komt doordat men opgroeit in een cultuur van bescheidenheid.

Bovenstaande culturele verschillen behoren tot het leefgebied 'sociale relaties' (Boumans, 2012).

Op school zijn ook grote verschillen te zien in vergelijking met de Nederlandse cultuur. De kinderen blijven namelijk drie blokken van drie maanden op school. Ze krijgen hier les, eten en slapen hier dan ook voor drie maanden. De kinderen zijn dus drie maanden van huis.

Ook de grote van de klassen en de klasindeling is anders. In Uganda hebben ze namelijk in totaal negen klassen op de basisschool, van babyclass en topclass tot P7. Ook bestaan de klassen wel eens uit 50 kinderen.

De kinderen bedanken de leraren altijd voor de les. Wanneer er bezoekers in de klas een kijkje komen nemen, staan alle kinderen op en zeggen ze allemaal: "You are welcome our visitors, goodmorning, thankyou!"

Het viel ons op dat de kinderen bij het voorstellen eerst hun achternaam zeggen en dan hun voornaam. Ugandese namen zijn niet gemakkelijk te onthouden voor Nederlanders.

Tijdens het eten op school viel het ons op dat de kinderen allemaal met de hand eten. Dat is heel normaal daar. Alleen de leraren hebben een vork omdat zij een bepaalde machtspositie hebben. Messen zie je hier niet. Wij hebben twee keer meegegeten op school. De ene keer aten we Posho. Dit is maisstampot met bruine bonensaus. En de andere keer aten we matoke (gebakken banaan) met beef, dit smaakte iets beter.

De andere keren hebben wij gegeten bij het hotel. Het eten is echt heerlijk! Een typische Ugandese specialiteit is chapati (brood wat lijkt op een crepe/pannekoek) of ROLEX (rolled eggs, in chapati).

In de Ugandese cultuur is het erg van belang om talenten te ontdekken. Het hebben van een talent zorgt er vaak voor dat hij of zij er later in de toekomst een voordeel van heeft. Het zorgt ervoor dat zij hun kost kunnen verdienen door middel van hun talenten. Het spotten van talenten kan onder andere naar voren komen tijdens sporten of tijdens de les. Het valt hierbij op dat er na elke les en training wordt gebeden. Er wordt dan onder andere besproken dat iedereen bedankt wordt voor zijn deelname en dat iedereen de mogelijkheid heeft om te groeien. Het bidden is erg belangrijk in Uganda. Bijna iedereen in Uganda gelooft. Volgens de Waard (2018) vormen de christenen de grootste godsdienst met ongeveer 84%. Echter maakt het niet uit wat je geloof is, je wordt altijd geaccepteerd. Op scholen wordt er op bepaalde momenten rekening gehouden met ieder zijn geloof. Dit is erg mooi om te zien. Wij werden vaak uitgenodigd om mee te bidden. Ugandezen willen graag uiten hoe trots ze zijn op hun geloof. Ook spreken ze vaak de dankbaarheid uit van onze aanwezigheid.

Tijdens het geven van uitleg voorafgaand aan een sportactiviteit stonden de kinderen heel erg dichtbij. Er zat nog geen meter tussen. Dit is normaal in Uganda. In Nederland zijn wij gewend om afstand (1,5 meter hahahahaha) van elkaar te houden. Het dichtbij staan van de kinderen kwam ook voor wanneer de leraren een sportactiviteit uitlegden. De sportleraar had altijd een sportieve outfit aan. Ugandezen vinden uitstraling namelijk erg belangrijk. Op scholen zijn bijvoorbeeld altijd bepaalde kledingvoorschriften en uniforms.

Bovengenoemde culturele verschillen sluiten aan bij het leefgebied 'sociale relaties' en het leefgebied 'werken' (Boumans, 2012).

De Ugandezen zien ons als een machtspersoon. Wij zijn blank en bezitten in hun ogen erg veel geld. De bevolking stemt erg snel in met onze nieuwe ideeën en of plannen. Hierbij hebben zij erg hoge verwachtingen van ons. Wij moesten vaak specifiek vragen naar hun behoefte omdat ze er zelf vaak niet mee komen.

Het scheiden van afval is niet bekend in Uganda. Hier wordt ál het afval op een bult gegooid en in de brand gezet. Het maakt hierbij niet uit of het papier, plastic, rubber of blik is. Als het afval uiteindelijk maar weg is. Er wordt hierbij niet aan de gezondheid gedacht van de mens. De wij-cultuur komt hierbij wel weer veel naar voren. Op scholen gaan namelijk alle kinderen tegelijkertijd alles opruimen en schoonmaken. De kinderen maken gezamenlijk meerdere afvalbulten welke in de brand worden gezet. Er is een vast moment op elke school dat het afval wordt opgeruimd.

In Afrika is er bijna geen sprake van timemanagement. Dit is het andere grote punt wat ons het meest is opgevallen aan de cultuur in Uganda. Afspraken worden vaak niet nagekomen en veel wordt uitgesteld. Indien iets vandaag niet lukt of niet goed uitkomt, is er morgen ook nog een dag. Hierin komt de relaxte mentaliteit van de Ugandezen naar voren. Dit verschil duidt Ryszard Kapuściński (2002) aan in zijn boek *Shadow of the sun*:

My African life: "The European and the African have an entirely different concept of time. In the European worldview, time exists outside man, exists objectively, and has measurable and linear characteristics. The European feels himself to be time's slave, dependent on it, subject to it. To exist and function, he must observe its ironclad, inviolate laws, its inflexible principles and rules. He must heed deadlines, dates, days and hours. He moves within the rigors of time and cannot exist outside them. They impose upon him their requirements and quotas. An unresolvable conflict exists between man and time, one that always ends with man's defeat – time annihilates him.

Africans apprehend time differently. For them, it is a much looser concept, more open, elastic, subjective. It is man who influences time, its shape, course and rhythm (man acting, of course, with the consent of gods and ancestors). Time is even something that man can create outright, for time is made manifest through events, and whether an event takes place or not depends, after all, on man alone. If two armies do not engage in a battle, then that battle will not occur (in other words, time will not have revealed its presence, will not have come into being). In practical terms, this means that if you go to a village where a meeting is scheduled for the afternoon but find no one at the appointed spot asking, "When will the meeting take place?" makes no sense. You know the answer: "It will take place when people come."

Nederland kan hier nog veel van leren. Ook zijn Ugandezen erg tevreden met wat ze hebben. Dit vonden wij erg mooi om te zien.

3.B Observeren van een culturele activiteit.

St Mary's Maternity and Nursing Home – Bukomansimbi

Op zondag 16 februari zijn wij met Kiyemba gaan wandelen in Bukomansimbi. Wij hebben tijdens deze wandeling het St Mary's Maternity and Nursing Home bezocht. Wij waren erg geïnteresseerd in dit kraam- en verpleeghuis. Kiyemba gaf ons aan dat het een belangrijk verpleeghuis is voor zwangere vrouwen in en rondom Bukomansimbi. Toen wij aankwamen werd gelijk de eigenaar erbij gehaald. De eigenaar gaf ons een rondleiding en vertelde ons enthousiast over het verpleeghuis. We zijn veel te weten gekomen over de geschiedenis van deze bijzondere plek en over de kraamzorg in Uganda. Wij hebben alle ruimtes gezien, van laboratorium tot behandeltafel. De openheid van de mensen uit Uganda kwam hier duidelijk naar voren. Wij mochten kijken bij een net bevallen moeder van een jongetje. In dezelfde kamer lag er ook een zwangere vrouw met malaria. Deze vrouw zag er ziek uit. Het was erg bijzonder om te

zien dat zij in dezelfde ruimte lag met andere zwangere vrouwen. Na de rondleiding werd ons gevraagd of wij in het gastenboek wilden schrijven. Hierna hebben wij een rondleiding gekregen in haar huis. Toen wij verder gingen wandelen werden wij van harte uitgenodigd om nog een keer langs te komen. Het was een bijzondere ervaring en we wilden graag nog een keer langskomen!

Sophie

Ik vond de rondleiding van de eigenaar langs alle ruimtes van het kraam- en verpleeghuis erg interessant. Tijdens de rondleiding viel het mij op dat deze lokale mensen erg open en gastvrij zijn. We mochten een kijkje nemen bij een vrouw die net was bevallen. Dit was erg bijzonder! Ik vond het ook erg bijzonder dat er in diezelfde kamer een erg zieke zwangere vrouw lag. Deze vrouw had malaria.

Na het bekijken van alle ruimtes van het kraam- en verpleeghuis, nodigde de vrouw ons uit om ook nog even een kijkje te nemen in haar huis.

We hebben werkelijk alles gezien. Als ik terugdenk aan de rondleiding denk ik ook gelijk aan de trots die de eigenaar uitstraalde bij het vertellen over de bijzondere plek. Het is mij tijdens de stageperiode meerdere keren opgevallen dat de lokale mensen vaak met trots alles uitleggen en laten zien. De lokale mensen zijn, ongeacht de beschikbare primaire levensbehoeften, blij met wat ze hebben. Dit is erg mooi om te zien! "Afrikanen zijn trots op hun continent." (de Volkskrant, 2004). De Volkskrant geeft aan dat uit een onderzoek van de BBC onder 7500 Afrikanen blijkt dat meer dan 90 procent van de ondervraagden trots is Afrikaans te zijn.

De vrouw nodigde ons van harte uit om nog eens te komen. Erg leuk!

Lucia

Tijdens deze bijzondere rondleiding viel het mij op dat iedereen erg open was en trots was. De eigenaresse vertelde vol trots over het kraam- en verpleeghuis en de geschiedenis ervan. Dit laat echt goed de wij-cultuur zien. De manier waarop de eigenaresse haar verhaal vertelde over het kraam- en verpleeghuis vond ik erg indrukwekkend. Door haar openheid en enthousiasme leefde ik ook helemaal op. Ik ging hierdoor vol interesse naar haar verhaal luisteren. Ik merkte dat ik er vrolijk van werd. Wel was het al laat in de middag en was Robert ons diner al aan het voorbereiden. Hierdoor merkte ik dat ik naarmate de tijd verstreek geen verdiepende vragen meer stelde. Ik wilde Robert namelijk niet teleurstellen, maar de eigenaresse ook niet. Hierdoor heb ik het verhaal niet

afgeknapt en rustig door geluisterd. De vragen bleven wel meer weg. Uiteindelijk merkte ik ook dat mijn enthousiasme achteruitging. Dit vind ik eigenlijk ook wel jammer van mijzelf. Het viel mij ook op dat de pas bevallen vrouw het niet erg vond dat wij naar haar en haar baby kwamen kijken. De moeder liet vol trots haar zoontje zien. Als je net bevallen bent, laat je graag je baby vol trots zien. Het laten zien van je baby aan wildvreemden vond ik zelf wel apart. Ik voelde mij ook niet helemaal op mijn gemak toen wij haar baby mochten bekijken. Ik kende de vrouw niet en wij stonden ook zo maar voor haar neus. Ik merkte hierdoor dat ik de vrouw vriendelijk begroete, de baby bekeek en dat ik ook zo snel mogelijk weer bij de vrouw wegging. Ik voelde mij niet op mijn gemak.

Health workshop - Bukomansimbi

Op donderdag 5 maart was er een gezondheidswerkshop gepland. We hadden over deze workshop gehoord via Babs. We hebben gevraagd of wij bij deze workshop mochten aansluiten. De presentator van de workshop reageerde erg enthousiast en hij was blij met onze komst. De workshop ging over medicijnenwinkels en over het beleid van deze winkels. We hadden verwacht dat de workshop meer over de gezondheid van de mens, het welzijn van de mens en het stimuleren van bewegen ging. We werden goed betrokken bij de workshop. De presentator vergeleek in zijn voorbeelden de situatie regelmatig met Nederland. Aan het einde van de workshop was er voor iedereen een uitgebreide lunch beschikbaar, dit was de afsluiting van de workshop.

Sophie

Mijn verwachtingen van de workshop voldeden niet aan de werkelijke realiteit. Ik was erg enthousiast over het feit dat we bij de workshop konden aansluiten. Ik dacht namelijk dat de workshop over sport, gezondheid en welzijn zou gaan. Bovendien dacht ik dat deze workshop voor ons erg leerzaam en interessant zou zijn aangezien dit natuurlijk past binnen het domein van sportkunde. Het ging echter alleen maar over medicijnenwinkels en de eventuele uitbreiding hiervan. Ik vond het soms erg lastig om de aandacht erbij te houden. De presentator betrok ons wel bij de workshop. Dit vond ik erg goed. Hij vergeleek de medicijnenwinkels in Nederland met die in Uganda. Kortom, de workshop voldeed niet aan onze verwachting.

Tijdens de voorstelronde voorafgaand aan de workshop, en ook meerdere keren in de stageperiode, is het mij opgevallen dat Ugandezen zich altijd eerst voorstellen met hun achternaam en dan pas hun voornaam zeggen. Azghari (2007) geeft aan dat dit een gewoonte is bij passieve culturen welke collectivistisch van aard zijn.

Een ander punt dat mij tijdens de workshop is opgevallen is de manier van waardering. Wanneer er iemand bijvoorbeeld een goede vraag stelt, klappen de mensen op een wel heel speciale manier. Er zit een soort ritme in verwerkt. Ik vond dit in het begin erg vreemd. Maar naar een paar keer te hebben gekeken en mee te hebben gedaan, hadden wij het ook onder de knie.

Lucia

Het viel mij op dat de workshop begon toen er genoeg aanwezigen waren. Officieel begon de workshop om 08:30 uur, maar de workshop was begonnen 10:30 uur. Kapuściński (2002) legt uit hoe dit komt: "If two armies do not engage in a battle, then that battle will not occur (in other words, time will not have revealed its presence, will not have come into being). In practical terms, this means that if you go to a village where a meeting is scheduled for the afternoon but find no one at the appointed spot asking, "When will the meeting take place?" makes no sense. You know the answer: "It will take place when people come." Ik voelde mij niet op mijn gemak tijdens het wachten tot de workshop begon. Veel mensen keken Sophie en mijn kant op, wat niet erg prettig voelde. Ik zat hierdoor ook niet lekker op mijn stoel. Gelukkig voelde Sophie hetzelfde, waardoor we het hier een gesprek over kregen. Dit leidde mijn aandacht wel af van de rest. Uiteindelijk begon de workshop gelukkig snel genoeg.

Voetbalwedstrijd - Masaka Municipality

Op zondag 8 maart 2020 zijn wij meegereden met het Bukomansimbi Eagles Soccer Academy team. Wij zijn vertrokken met de schoolbus vanaf Kids Gear. Onderweg in Bukomansimbi hebben wij ook nog een ander team opgepikt. Dit was het voetbalteam van de basisschool St. Jude. Beide voetbalteams gingen een vriendschappelijke wedstrijd spelen tegen twee voetbalteams uit Masaka. De wedstrijden zouden om 11:00 uur beginnen. De Afrikaanse tijd werd gehanteerd, dus de wedstrijd begon om 12:00 uur. Voordat de wedstrijden begonnen, hebben wij kennis gemaakt met de directeur van de school en onze aanwezigheid genoteerd in het gastenboek. Dit is gebruikelijk bij elke nieuwe kennismaking. Vervolgens hebben wij kennis gemaakt met de trainer en coach van beide voetbalteams uit Masaka. Op het voetbalveld werden de goals opgebouwd door een aantal kinderen van de school en op de juiste plek gezet. Door miscommunicatie werden deze goals weer weggehaald voor de wedstrijd begon. Achteraf hadden de wedstrijden wel met deze kleinere doeltjes gespeeld moeten worden. Nu werden de wedstrijden gespeeld met de grote goals welke vast in het veld staan. Het spelen met de grote goals waren alle teams niet gewend. Toen de wedstrijden gingen beginnen, haalden de kinderen stoelen en banken voor ons op. Dit is erg normaal wanneer jij ergens op bezoek bent in Uganda. Tijdens de wedstrijden voegden steeds meer mensen zich bij ons. Dit waren coaches, trainers, leraren en kinderen. Iedereen stelde zich aan ons voor en wilde alles over ons weten. Sophie werd ook meerdere malen door een man gevraagd om haar nummer te geven. We trokken veel de aandacht van iedereen. Aan het eind van beide wedstrijden bespraken alle coaches en trainers de wedstrijden. De leraren waren onderling ook aan het praten, het leek alsof zij over ons aan het praten waren. Er werd veel gelachen, we hoorden onze namen en ze keken ons veel aan.

Beide teams uit Bukomansimbi hebben de vriendschappelijke wedstrijden verloren. Dit was echter niet te merken tijdens de terugreis. De jongens zaten vol praatjes en gezelligheid. Onderweg kregen wij pech met de schoolbus. De motor was oververhit geraakt. We hebben een uur gewacht tot wij onze reis weer konden vervolgen. Wij hebben ons goed vermaakt met het gooien van klevende plantjes op elkaar. Dit werd een

soort van dartspelletje. De jongens van beide voetbalteams hadden veel plezier. We hebben het voetbalteam van St. Jude er weer uitgezet in Bukomansimbi en we waren toen vijf minuten later weer op school. Het was een leuke dag!

Sophie

's Ochtends was het voor ons nog niet echt duidelijk hoe laat we precies zouden vertrekken en met welk team we naar Masaka toe gingen. Martin Kaddu had tegen ons gezegd dat het voetbalteam van

de middelbare school een vriendschappelijke wedstrijd zou hebben in Masaka. Benard liet aan ons weten dat het om het team van de basisschool ging. Het was dus een verrassing voor ons met welk team we nu zouden gaan.

Uiteindelijk vertrokken we met het team van de basisschool een uur later dan gepland. Mijn geduld werd weer op de proef gesteld. Volgens Azghari (2007) wordt geduld in een passieve cultuur, in tegenstelling tot een actieve cultuur, regelmatig extreem op de proef gesteld. Er geldt 'wat vandaag niet kan, kan morgen wel!'. Tijdens de stageperiode heb ik geleerd geduldiger te zijn.

De trainers en coaches van BESA (Bukomansimbi Eagles Soccer Academy) vonden het erg leuk dat wij mee gingen. Ik vond het zelf ook erg leuk om mee te gaan en had er zin in.

Tijdens deze culturele activiteit hebben we weer nieuwe mensen ontmoet en gesproken. Tijdens de wedstrijd kwamen er steeds meer leraren en trainers kijken bij de wedstrijden. Ook zij gingen een gesprek met ons aan. Een man, die naast mij zat, vroeg om mijn nummer. Ik was natuurlijk niet van plan om mijn nummer te geven dus ik zei dat ik alleen een Nederlands nummer had. Nadat ik dit zei, dramde hij niet door. Ik ervaarde het wel even als een ongemakkelijke situatie.

Verder hadden we gezellige gesprekken met de coaches en trainers van de BESA. Op de weg terug naar Bukomansimbi kregen we motorpech. Dit was niet de eerste keer dat we een oververhitte motor hadden. De Afrikaanse auto's en bussen zijn niet te vertrouwen.. :) Toen de motor aan het afkoelen was hebben wij ons wel vermaakt met de kinderen. Aan de kant van de weg stonden namelijk planten waarvan we 'dartpijltjes' hebben gemaakt. Hierdoor ontstond er een creatief dartspeel. Ik vond het leuk om te zien dat de kinderen hier zoveel plezier in hadden. Wij hebben ons hier ook zeker mee vermaakt! Iets later dan gepland kwamen we uiteindelijk weer aan op de campus. Ik kan terugkijken op een leuke, en vooral ook culturele voetbalervaring!

Lucia

De wij-cultuur kwam ook tijdens dag weer erg naar voren. Het maakte niet uit dat er twee teams in dezelfde bus zaten. De teams praatten ook gewoon tegen elkaar. Dit vond ik erg tof en maakte mij ook erg vrolijk. "Jouw welzijn is hetzelfde als dat van de groep. De groep om je heen waar je naar verwijst omvat ook klasgenoten en burens. Familie is 'extended family', een begrip uit de antropologie dat zoveel betekent als een 'verlengde familie' of 'uitgebreide familie' (Azghari, 2007).

Ik ben toen gaan nadenken waarom de mensen in Nederland dat niet kunnen. Dit komt aan de ene kant omdat Nederland individu-georiënteerd is (Azghari, 2007) en aan de andere kant hebben wij in Nederland de luxe om elk team in aparte bussen te vervoeren. Hier moeten ze het doen met de hulpmiddelen die ze hebben. Toch is iedereen trots op zijn of haar bezittingen. Dit doet mij goed en leert mij ook om meer mijn eigen bezittingen te waarderen. Daarnaast valt het ook weer op hoe 'mooi' wij zijn in de ogen van Afrikanen. Sophie werd meerdere malen door dezelfde man gevraagd om haar nummer te geven. Iedereen in Afrika wilt graag je nummer en contact met jou houden. Dit is veelal om te kunnen pronken met jou. Ik vond de situatie wel erg vervelend. Ik wist niet goed hoe ik Sophie kon helpen. Hier voelde ik mij ook niet prettig over. Gelukkig had Sophie goed gehandeld en haar nummer niet gegeven. Ik heb mijzelf toen ook meer afzijdig gehouden van de man. Aan het einde van de wedstrijd was ik opgelucht dat het voorbij was en dat de man vertrok. Ik hoopte dat wij niet vaker met dit soort dilemma's te maken kregen.

3.C Interculturele communicatie

In Nederland is het gebruikelijk dat je je aan een afspraak houdt. Hierbij is het tijdmanagement in de Nederlandse cultuur een veelbesproken onderwerp. Wanneer je in Nederland te laat bij een belangrijke afspraak bent, wordt dit als onaangenaam en ongepast ervaren. De Ugandese bevolking gaat heel anders met tijd om. Hier luidt het motto: "Morgen is er weer een dag!" Tijd speelt in Uganda, in tegenstelling tot in Nederland, veel minder een rol in de samenleving. Kapuściński (2002) verklaart dit culturele verschil in zijn boek. Afrikanen zien de tijd als iets dat de mens kan creëren, want tijd wordt zichtbaar gemaakt door gebeurtenissen. Of het plaatsvindt of niet, hangt van de mens af. Voor een Nederlander in Uganda vergt dit wel veel geduld. Dit vonden wij in het begin erg lastig om mee om te gaan. Naarmate wij langer in Uganda waren, leerden wij dit te accepteren. Na een aantal weken in Uganda hadden wij bijvoorbeeld een afspraak gemaakt met Ben, de farmer. Wij hadden afgesproken om 10:00 uur. Wij wilden samen met Ben ons subproject met betrekking tot de velden bespreken. Om 10:00 uur was Ben nergens te bekennen. Wij hebben dit toen geaccepteerd en dachten: "Dan spreken we hem wel een andere keer!"

De Nederlandse cultuur past binnen een individualistisch wereldbeeld. Wij kunnen talloze voorbeelden bedenken waarin het duidelijk wordt dat er een ik-cultuur heerst. Om even een voorbeeld te noemen; bij het geven van een mening wordt er vrijwel altijd gesproken in de ik-persoon. In Uganda is aan verschillende gewoontes en cultuuruitingen te merken dat hier de wij-cultuur wordt gehanteerd. Wanneer Ugandezen hun mening uiten, doen zij dit in de wij-vorm. Daarnaast doen de Ugandezen ook veel samen en staat het groepsbelang voorop. In Nederland staat voornamelijk het eigenbelang van een persoon voorop. Het was voor ons snel schakelen om vanuit de wij-cultuur te denken en te redeneren. Door middel van het geven van sportles kregen wij dit snel onder de knie. Aan het einde van de les vroegen wij aan de hele klas of het leuk was. De klas gaf dan gezamenlijk antwoord. Als wij iemand persoonlijk vroegen hoe hij of zij de les vond, kregen wij vaak geen antwoord. Dit komt volgens Pinto (2014) door de G-culturen en F-culturen. In de F-culturen, niet-westerse culturen, speelt volgens Pinto de groepsgebondenheid een grote rol. Mensen zijn vooral groepslid en verantwoordelijk voor het groepsbelang in tegenstelling tot de G-culturen. Zij zijn verantwoordelijk voor hun eigen gedrag. Nunez, Nunez en Popma (2010) sluiten zich hierbij aan. Zij maken het onderscheid individu-georiënteerde samenlevingen en collectivistische samenlevingen. Nederland is namelijk individu-georiënteerd. Bij een individualistische cultuur ben je bezig met persoonlijke prestaties en successen en ben je bezig met je eigen welzijn en dat van je directe gezinsleden. De collectivistische samenlevingen hechten juist aan het groepsbelang en een gevoel van bij elkaar horen en verantwoordelijkheid voor elkaar binnen die groep. Je ziet jezelf dan als een lid van een gemeenschap. Ook in het artikel van Walleit (2018) wordt Uganda weergegeven als een wij-cultuur waar het groepsbelang voorop staat. "De familieband is als een boom. Hij kan buigen, maar niet breken", luidt een Afrikaans gezegde. Volgens Walleit zegt het gezegde iets over de sterke positie die families in Afrika vanouds hebben. Broers, zussen, vaders, moeders, maar ook neven en nichten zijn met elkaar verbonden en verantwoordelijk voor elkaar welzijn. "Een saamhorige familie eet van hetzelfde bord", wordt er door de Baganda in Uganda gezegd. Dit zagen wij terug in de eerder benoemde voorbeeld van Martin Kinene met de kinderen van zijn broer en het voorbeeld van Babs en Naomi.

De eerste ontmoeting van mensen in Uganda gaat door middel van een bijzondere handdruk. Deze handdruk is erg verschillend met de handdruk in Nederland. In het begin gaven wij beide een erg

strakke hand, zoals normaal is in Nederland. Dit duidde op een erg ongemakkelijke situatie omdat Ugandezen vaak een slappe hand geven, of de onderarm geven. Volgens Nunez, Nunez en Popma (2010) leren we deze handelingen door socialisatie. "Door de omgang met anderen leer je aanvoelen hoe stevig je een hand moet schudden." Deze bron sluit aan bij hoe wij het ook hebben ervaren. Bovendien geven Nunez, Nunez en Popma aan dat de handdruk in Nederland inderdaad kan verschillen met die in andere landen. In Nederland is een slap handje een teken van een zwak karakter, terwijl juist de bevolking in veel Aziatische landen het geven van een strakke hand agressief vinden en een bescheiden zachte hand beleefd vinden. Later leerden we de Ugandese handdruk. Het was dan leuk om te zien hoe verbaast sommige Ugandezen waren over het feit dat wij hen ontmoeten met de Ugandese handdruk.

In Nederland zorgt het maken van een grapje vaak voor een ijsbreker. In Uganda is humor een erg belangrijk element in de samenleving. Er wordt vaak een praatje gemaakt waarin er een grap wordt gemaakt of waarin er hard wordt gelachen. Volgens Mungi Ngomane voelen wij ons beter door te lachen. "Als ik jou aan het lachen maak, stel jij je open voor me, maken we contact. Dat raakt de kern van Ubuntu", zegt Mungi Ngomane. De lach speelt een hoofdrol in Ubuntu, de Afrikaanse filosofie voor een gelukkig leven (van Zon, 2019).

Volgens Nunez, Nunez en Popma (2010) zijn de persoonlijke ruimtes, de correcte afstand tussen mensen, in laagcontext landen in het noorden relatief groot. In Canada is deze correcte afstand zelfs bijna een hele armlengte. Meer naar het zuiden, in hoogcontext landen, is de persoonlijke ruimte kleiner. Dit verklaart het gevoel dat wij een aantal keer ervoeren in Uganda. In verschillende situaties ervoeren wij namelijk dat de correcte afstand tussen mensen erg klein is, in tegenstelling tot Nederland. Bij het geven van sportactiviteiten bijvoorbeeld stonden de kinderen op nog geen halve meter afstand. Dit vonden wij in het begin wel lastig. Wij hebben dan ook aangegeven dat we graag iets meer ruimte wilden. Later zagen we dat de kinderen ook zo dichtbij stonden wanneer hun eigen leraar iets uitlegde. Toen drong tot ons door dat het hierbij gaat om een cultureel verschil. Dit zorgde ervoor dat wij het gingen accepteren. Naast de kinderen, stonden de trainers bij het maken van een praatje ook erg dichtbij. Dit vonden wij in het begin ook een beetje ongemakkelijk. Uiteindelijk hebben we dit geaccepteerd. Wij vonden het namelijk ongepast om aan te geven dat de trainers afstand moesten nemen. Het is erg onbeleefd om iemand hierop aan te spreken. Als je iemand ergens op aan wilde spreken, moest je dit op een subtiele manier overbrengen. Het kwetste dan niet de persoon. Dit wordt ook wel vertroebeling genoemd, volgens Nunez, Nunez en Popma (2010).

In de afgelopen stageperiode is het ons opgevallen dat Ugandezen erg ritmisch zijn aangelegd. Overal is muziek te horen, en waar muziek te horen is zijn ook dansende Afrikanen te zien. "Africans use music as much as music controls their life and speech. Learning traditional music is therefore life-long and starts quite early in life" (Okafor, 1988). Bij het kijken naar

het huidige sportaanbod, viel het op dat er in de sportactiviteiten ook vaak een combinatie is gemaakt met dans en muziek. Wij waren van plan om dit ook zeker te gaan toe passen op het door ons gecreëerde sportaanbod. Het benoemen van dans en muziek bij het presenteren van onze ideeën, zorgde er namelijk ook direct voor dat de leraren enthousiaster werden over onze ideeën. Dans en muziek spelen een grote rol in Uganda.

Uit bovenstaande culturele ervaring blijkt dat wij in de vier weken in Uganda ons goed hebben aangepast aan de culturele verschillen.

Bibliografie

- Azghari, Y. (2007). Cultuurbepalende communicatie. Waarden en belangen van passieve en actieve culturen. Soest: Uitgeverij Nelissen.
- Boumans. (2012). Naar het hart van empowerment. Een onderzoek naar de grondslagen van empowerment van kwetsbare groepen. Utrecht: Movisie. Opgehaald van Naar het hart van empowerment. Een onderzoek naar de grondslagen van empowerment van kwetsbare groepen.
- de Volkskrant. (2004, Oktober 19). *Bijna alle Afrikanen trots Afrikaan te zijn*. Opgehaald van De Volkskrant: <https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/bijna-alle-afrikanen-trots-afrikaan-te-zijn~bbc09f9f/>
- de Waard, P. (2018). Reishandboek Uganda. Delft: Elmar.
- Kapuściński, R. (2002). The shadow of the sun. In *My African life*. Penguin.
- Nunez, C., Nunez, R., & Popma, L. (2010). *Interculturele communicatie - Van ontkenning tot wederzijdse integratie*. Assen: Van Gorcum BV.
- Okafor, R. C. (1988, November 1). Focus on Music Education in Nigeria. *SAGE journal*. Opgehaald van <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/025576148801200102>
- Pinto. (2014). *Communicatie en cultuurverschillen*. Opgehaald van Yumpu: http://www.profi-leren.nl/files/llb_dc19_communicatie_cultuur.pdf
- van Zon, H. (2019, Oktober 24). *Waarom een lach belangrijk is voor een gelukkig leven*. Opgehaald van AD: <https://www.ad.nl/buitenland/waarom-een-lach-belangrijk-is-voor-een-gelukkig-leven~a80264bf/>
- Wallet, M. (2018, Oktober 11). Hoe modern Afrika armpje drukt met de familie. *Reformatorisch Dagblad*. Opgehaald van <https://www.rd.nl/vandaag/buitenland/hoe-modern-afrika-armpje-drukt-met-de-familie-1.1519365>